

6 / AUGUST 2023

Grønt Miljø

Udstilling er et lærerigt træf

„Der kommer rigtig mange udstillere. Også nye. Og de vil have mange nye gode idéer og produkter med. Dét alene er en god grund til at komme og blive opdateret på Have & Landskab. Og tidens udfordringer med klima, biodiversitet og bæredygtighed er jeg sikker på er med hos mange udstillere.“

Sådan lyder det fra udstillingens bestyrelsesformand, plante-skoleejer Joel Klerk kort før udstillingen 30. august til 1. september. „I alle tilfælde kan man vente en masse dialog, debat og faglighed. Og møde nye og gamle venner og kolleger, udveksle erfaringer. Og måske nogle røverhistorier,“ fortsætter han.

„Sådan er det med gode udstillinger i almindelighed. Men med Have & Landskab i særdeleshed, og den favner desuden meget bredt i branchen: maskiner, belægning, planter, inventar, mv,“ siger Joel Klerk. Og tilføjer: „Der har altid været en god stemning på Have & Landskab og det tror jeg ikke bliver mindre i år.“ Billedet er fra parken på Have & Landskab 2021. sh

Solnedgangsplads. Granitfliser og polerede solspejle i Gammel Skagen. 4

Kompost. Bureaukrati bremser den grønne omstilling i landzonen. 12

Chelsea. Den klassiske engelske have-udstilling forener alvor og æstetik. 28

Rodbestemmelse. Bestem træarten ved at se på yderbark og rodtværsnit. 38

Støjdæmpning. Plantninger er en af flere moderatorer, viser ny forskning. 42

Have & Landskab. Guide med introduktion, kort, lister og artikler. 45

EFFEKTIVE MASKINER I DEN GRØNNE SEKTOR

Julius Bjerg · 76 88 44 65
Vagn Hansen · 76 88 44 10 (Syddjylland)

Brdr. Holst Sørensen A/S
Obbekærvej 105-107 · 6760 Ribe · www.bhsribe.dk

DÆKBARK FRA KOLD TRANSPORT- & HANDELSFIRMA

• SORTERET BARK:

DÆKBARK 40 (20-80 mm) Fyr
DÆKBARK 20 (10-30 mm) Fyr/Gran

• FALDUNDERLAG:

DS-godkendt faldsand
LEGEBAK (20-60 mm) Gran

• USORTERET BARK:

REKET DÆKBARK Gran (0-120 mm)
BARKSMULD (0-10 mm) til jordforbedring

• FLIS OG SPHAGNUM:

TRÆFLIS (20-50 mm)
RIDEBAKEFLIS
SPHAGNUM grov/fin

DÆKBARK FRA KOLD
DANMARKS STØRSTE BARKLEVERANDØR

HØVEDKONTOR:

Vognmand Kold A/S Tlf. 4635 3531
Stærkindevej 37, fax 4635 2199
Vindinge E-mail: Salg@kold-bark.dk
4000 Roskilde www.kold-bark.dk

Jylland:
Tlf. 9839 2722

LAGER PÅ SJÆLLAND
LAGER PÅ FYN
LAGER I JYLLAND

SPECIALPRIS VED
STØRRE LEVERANCER

KOMMENTAR

PLANTER DÆMPER STØJEN

Internt i det grønne fag har vi i mands minde antaget at plantninger kan være med til at dæmpe uønsket støj, især trafikstøj. Det er ikke noget faget har kunnet dokumentere, så det er noget man har gået stille med. Og når det blev bragt på bane - inden eller uden for faget - har det gerne været med den logik at plantninger nærmest kan sammenlignes med en støjskærm der reflekterer eller absorberer støjen, men bare ikke er særlig god til det. Det er derfor glædeligt at problematikken så småt igen er taget frem, og det bliver ikke ringere af at det tilmed bl.a. er fra dem vi forbinder mest med trafikstøjen: vejsektoren.

Grønt Miljø refererer i dette nummer to relevante undersøgelser. I den ene målte Københavns Kommune trafikstøjen i en boligård før og efter den blev renoveret, bl.a. med mere beplantning. Og her faldt de oplevede støjgener selv om det faktiske støjniveau målt i decibel ikke faldt. Man konkluderede at et rart og grønt miljø mindsker støjgener og forbedrer opfattelsen af det akustiske miljø generelt. Den anden undersøgelse var det afsluttede europæiske Famos-projekt der har samlet viden om emnet. Efter de vejtekniske og sociosociale muligheder er udtømt, kan en række ikkeakustiske moderatorer komme i spil med en påvist effekt. Bl.a. en 'synlig grøn bevoksning'.

I ingen af de to eksempler har man dog undersøgt hvorfor plantningen har en positiv virkning mod støjen. Her har vi flere klassiske hypoteser. Den ene er den hvor plantningen fungerer som en støjskærm, og derfor er bedst når plantningen er tæt og beløvet - og derfor også er bedst i sommerhalvåret. Men der er mange andre tæser. Løvet og kvistes raslen, grenes knagen mv. kan overdøve trafikstøj og anden uønsket støj. Det samme kan andre naturlyde som f.eks. klukkende vand og syngende fugle. Beplantning og andre skærme kan skjule hvorfra støjen kommer så trafikstøjen kan føles mindre. Beplantning dæmper vinden og dermed også trafikstøjens spredning og styrke.

Det kan godt være at der findes belæg i forskningen et sted i udlandet, og at vi bare ikke kender den. Det bør en af vore hjemlige forskere undersøge. Giver det ikke resultater, er næste skridt at iværksætte egne undersøgelser. Og hvor skal pengene komme fra? Med det politiske fokus støjen har, bør det været muligt at stykke et projekt sammen hvor bl.a. Realdania er selvskreven. De aktuelle projekter viser at plantninger kan dæmpe støj, både den oplevede og den målbare i decibel. Det er en noget vi skal tage mere med, også fordi plantningerne jo har flere andre gode egenskaber. Og vi kan gøre det meget mere målrettet når vi også ved hvorfor plantninger virker. **SØREN HOLGERSEN**

Grønt Miljø grontmiljo.dk [facebook.com/grontmiljo](https://www.facebook.com/grontmiljo)

Redaktion: Søren Holgersen, ansv. (sh). SH@dag.dk. Tlf. 2065 1507.
Lars Lindegaard Thorsen (lt). LLthorsen@gmail.com. Tlf. 6116 9394.

Abonnement: Randi Salzwedel, RS@teknovation.dk. Tlf. 4613 9000.

Annoncer: Steen Lykke Madsen, Teknovation ApS. SL@teknovation.dk. Tlf. 3035 7797. Tlf. 4613 9000.

Udgiver: Danske Anlægsgartnere

Tryk: Jørn Thomsen Elbo A/S. Trykplag: 4.550.

Nettoplag: 1.7.21-30.6.22: 4.307 ifølge Danske Medier.
Medlem af Danske Medier. 41. årgang. ISSN 0108-4755.

Grønt Miljø er et magasin om planlægning, anlæg og drift af have, park og landskab. I ti årlige numre skriver vi for fagfolk i privat eller offentlig virksomhed, fagets kunder, leverandører og uddannelsessøgende. Årsabonnement: 450 kr. inkl. moms. Kollektive abonnementer kan aftales.

Ingen grøn omstilling i landzonen

KOMPOST. Kommunen har givet Skov Larsen ApS afslag på at kompostere al haveaffald og opbevare og genbruge dokumenteret ren jord. Lovgivningen er utidssvarende, lyder kritikken

- På et gennemsnitligt år kører de ansatte 400-500 tons haveaffald hjem til Skov Larsen ApS. Virksomheden må dog kun kompostere en lille del (20-25%) af denne mængde på stedet, og det er for lidt til at kunne betale sig. Derfor bliver haveaffaldet nu afhentet af store lastbiler, og derefter må virksomhedens egne biler køre af sted og hente vækstmedie som de ellers sagtens kunne producere selv.

På den ene side er der visioner og ønsker om en bedre fremtid. På den anden side er der regler og lovgivning. Og de to lader tit til at passe meget dårligt sammen når det gælder grøn omstilling i praksis. I hvert fald i sagen om den fynske anlægsgartnervirksomhed Skov Larsen ApS.

Virksomheden ansøgte Odense Kommune om at få lov til tre ting: At kompostere al det grenaffald de kom hjem med fra kunderne og bruge komposten andre steder. At grave jord op fra privatkunders haver, teste den og - ved rent testresultat - genbruge

den i samme have. Og at op til gang om året at knuse fliser til genbrug som bærelag under belægnings - et ønske der dog siden er frafaldet.

Efter 1½ års sagsbehandling sagde kommunen nej til alle tre ting. Nu har Skov Larsen ApS droppet intentionen om at være spydspids i den grønne omstilling og ændre klimabelastende rutiner. I stedet går dagligdagen lige så klimabelastende som tidligere, og det ærgrer direktør og partner Marianne Larsen:

„Vi vil så gerne, men når man møder så megen modstand, giver det ikke mening

at blive ved med at kæmpe. Jeg har tænkt at det ikke kan passe at de ikke kan hjælpe os. Men nu har vi simpelthen opgivet, for reglerne, og den måde kommunen administrerer dem på, er bare ikke lavet til at det her kan lykkes,” siger Marianne Larsen.

Sådan ligger landet

Skov Larsen ApS ligger naturskønt med marker ejet af Forsvaret på den ene side og en lille klynge huse på den anden side af vejen. Ejendommen er ejet af Marianne Larsen og hendes mand Troels Skov Larsen der er partner og kunde-

rådgiver i Skov Larsen ApS. Også han er harm over reglerne og kommunens håndtering af dem.

„For mig startede idéen med at genanvende kompostet græs, blade, grene og rødder i andre projekter for længe siden. Simpelthen fordi jeg syntes at det var tosset at gøre andet. Det er bare så fedt at lade naturen følge sine naturlige processer og så genbruge vækstmediet, måske endda i de samme haver hvor det er indsamlet. Men det må vi ikke, så nu kommer der en vognmand i tide og utide og kører det hele på lossepladsen. Og

så kører vi bagefter ud i egne biler og køber vækstmedie. Det er vanvittigt.”

Om året har Skov Larsen ApS i gennemsnit haft 400-500 tons haveaffald der kunne neddeles og laves til muldjord. Men uden en miljøgodkendelse må man i landzone kun have „modtagelse, oplag og neddeling af grene, hækafklip, rødder mv. for produktion af vækstmedie hvis kapaciteten for tilførsel af det anførte grønne affald på ejendommen ikke overstiger 100 tons pr år (komposterings).”

Sådan fik Skov Larsen ApS det beskrevet fra kommunen. Men det hænger hverken økonomisk eller bæredygtigheds-mæssigt sammen, understreger Troels Skov Larsen.

„Hvis jeg skal have kørt en neddeler herud, så skal den have til en hel dags arbejde før det giver mening. Ellers er det for dyrt og for miljøbelastende at få sådan en stor maskine kørt herud for en eller to timers arbejde,” forklarer han.

Netop Skov Larsens placering i landzone er nøglen til størstedelen af barriererne for Skov Larsens ambition om at

gøre ønsket om grøn omstilling til en realitet i virksomhedens daglige virke.

Ansøgninger og afslag

Ifølge planlovens landzonebestemmelser kræves der som udgangspunkt landzonetilladelse til alle fysiske ændringer i landzonen. Man skal altså søge om landzonetilladelse hvis man som Skov Larsen ApS bor i landzone og vil bygge eller lave ændringer på bygninger eller foretage ændring i anvendelsen af eksisterende bebyggede og ubebyggede arealer. Eksempelvis opføre en støjvold.

21. oktober 2020 søgte Skov Larsen derfor om landzonetilladelse. I ansøgningen lød det bl.a.: „Arealet skal anvendes til etablering af plads til genanvendelse af brugte betonfliser, oplag af ren jord (klasse I) i mellemdepot, 2 mindre støjvolde samt areal til mindre produktion af vækstmedie til brug for virksomhedens anlægsgartneropgaver.”

29. oktober 2020 søgte virksomheden desuden om miljøgodkendelse. Det skete efter godkendelsesbekendtgørel-

JORD- OG MILJØLOVGIVNING PÅ AFVEJE?

GRØNT MILJØ SER PÅ JORD, AFFALD OG MILJØ

Meget tyder på at ønsker og ambitioner om bæredygtigt og cirkulært byggeri ikke hænger sammen med den lovgivning som konkrete anlægsarbejder er underlagt.

Det kaster Grønt Miljø lys over i en række artikler i 2023. Den første var 'Regningen og besværet ender hos os' i nr. 4/2023 s. 30. Her er den anden. En tredje følger senere på året.

sens „Bilag 2 K212 om Anlæg for oplagring, omlastning, omemballering eller sortering af ikkefarligt affald (...) for nyttiggørelse eller bortskaffelse med en kapacitet for tilførsel af affald på 30 tons pr. dag eller derover eller med mere end 4 containere med et samlet volumen på mindst 30 m³.“ Der blev desuden søgt om godkendelse til etablering af to støjvolde.

Siden er ønsket om at nedbryde betonfliser droppet da virksomheden har fået flere privatkunder og ikke længere hjemtager store partier f.eks. SF-sten fra rydninger ved bo-

ligforeninger og lignende. Men selv uden denne aktivitet var svaret nej.

Ingen af delene gik an

I afslaget angiver Odense Kommune de to måder som forvaltningen anså det for muligt at realisere virksomhedens ansøgninger igennem på: at lave en såkaldt landzonelokalplan eller at overføre hele eller dele af arealet fra den eksisterende landzone til byzone.

Den første måde ville kræve en lokalplan hvor ejendommen forblev i landzone. En landzonelokalplan indebærer desuden at der ikke må gives yderligere landzonetilladelser til lovliggørelse af forholdene på ejendommen.

Flere af aktiviteterne i ansøgningen var dog af en art som kommunen vurderede ville kræve en miljøgodkendelse. Derfor så den først og fremmest på den anden måde, nemlig at overføre området til byzone og planlægge det som egentligt erhvervsområde.

Kommunen vurderede dog at det i praksis ikke ville være muligt at planlægge for og etablere et nyt erhvervsområde uden tilknytning til eksisterende byzone samt at der var risiko for statslig indsigelse af samme grund.

Modtog i stedet varsler

Skov Larsen ApS fik derfor intet af det de søgte om. Tværti-

- Skov Larsen ApS' ejendom ses til højre for vejen. Det er lidt vest for Odense - og i landzone hvilket har bremset ønsket om at arbejde mere cirkulært og klimavenligt. Kan virksomheden ikke bare flytte? Direktør Marianne Larsen: „Vi arbejder med naturens produkter, vi arbejder med jord, vi skal kun bruge vand. Skulle vi ligge midt i et industriområde? Det ville passe med lovgivningens kassetænkning, men jeg synes virkelig ikke at en gartner absolut skal placeres midt blandt svær industri.”

• Meget af haveaffaldet der bliver kørt tilbage til Skov Larsens matrikel, er græs, blade og andet let omsætteligt materiale. Partner Troels Skov Larsen anslår dog at 20-25% er større grene og rodstumper. De skulle sorteres fra og neddeles hvis man skulle arbejde med genbrug i stor skala. Men virksomheden har fået afslag på at kompostere en tilstrækkelig mængde haveaffald til at det kan hænge sammen økonomisk og klimamæssigt.

mod. Samtidig med afslaget modtog Skov Larsen ApS nemlig varsel om at stoppe en række aktiviteter:

- Nedknusning af betonfliser. Det pågår som sådan ikke kontinuert, men det er sket indimellem.
- Modtagelse, kartering og opbevaring af jord hjemtaget fra anlægsopgaver inden for områdeklassificeret samt V1 og V2-kortlagte arealer.
- Modtagelse, oplag og neddeling af grene, hækafklip, rødder mv. for produktion af vækstmedie (kompostering), med en tilførsel på mere end 100 tons pr. år.

De tre punkter er citeret direkte fra afslagsbrevet af 7. december 2021.

Færre gener end landbrug

Man skulle mene at virksomhedens tiltag var hensigtsmæssige når man vil drive en min-

dre klimabelastende og mere cirkulært orienteret anlægsgartnerivirksomhed. Men ikke i forhold til Odense Kommunes vurdering af hvad der er vigtigst, og det generer stadig Marianne Larsen selv om hun har brugt mange kræfter på at lægge sagen bag sig.

„Efter første afslag endte vi jo med at få åbnet sagen igen. Der var kommet nye folk i forvaltningen, og jeg tænkte virkelig at hvis vi lagde alt frem og fortalte om vores intentioner, så kunne det ikke passe at de ikke ville hjælpe os. Men det kunne de altså ikke, og vi fik det endelige afslag i marts 2022. Og det virker bare urimeligt, for hvis der var landbrug her, ville der jo køre en mejetærsker ud mange gange om året og traktorer hver dag. Hvis vi skulle opskalere og have en neddelers forbi, så ville det være én gang om året. At

man ikke kan give dispensation for det vi havde i tankerne, forstår jeg ikke. De kunne jo give dispensation til at vi i 3-5 år gjorde forsøget med fuld kontrol undervejs, men nej. De siger grundlæggende at de samme regler skal gælde for os som for en virksomhed som kører og arbejder med store maskiner fra morgen til aften. Hvis man har den indstilling i forvaltningen, kan man ikke få gang i nogle som helst små projekter der er gode for miljøet,” siger Marianne Larsen.

Ikke lavet til at fungere

„Reglerne er bare ikke lavet til at det her skal kunne fungere, så nu har Skov Larsen ApS forståeligt nok opgivet. Resultatet er at de kører flere kilometer, sorterer mindre og genbruger mindre,” siger Danske Anlægsgartneres miljøkonsulent Bente Mortensen.

„Forklaringen er at ejendommene ikke er defineret som erhverv, og så må de ikke lave simple ting som kompostering eller nedbryde fliser en gang om året. Det er meget ufleksibelt at den nye klima-

bevidsthed ikke passer ind i den nuværende lovgivnings kassetænkning,” siger hun.

Hellere ikke erhvervsorganisationen SMVdanmark kan se rimeligheden i at virksomheders egne, grønne initiativer kvæles af usmidige regler.

„Uden at kunne gå ind i den konkrete sag er mit indtryk at hele lovgivningen om affald og affaldssortering og -håndtering er helt unødvendigt kompleks. Vi er ikke imod regler, for der kan være en god grund til at de er der, i hvert fald oprindeligt. Men det er så svært at gennemskue hvad man må og hvad man ikke må at mindre virksomheder ikke kan operere i det. Og dét er rigtig uheldig i forhold til cirkulær økonomi,” påpeger økonom Pernille Birch fra SMVdanmark.

Hun ser det uigennemskuelige regelsæt og den usmidige forvaltning som en unødvendig belastning af de små og mellemstore virksomheder og en begrænsning af en udvikling alle ellers vil sætte skub i.

„Der er en manglende smidighed som ikke passer til et

erhvervsliv der vil udrette noget i virkelighedens verden. En stor virksomhed kan måske hyre eller ansætte en jurist til at bakke med det offentlige, men i mindre virksomheder skal direktører og ejere tit selv stå for mange funktioner på samme tid, og så ender det tit med at man er nødt til droppe kampen. Og når nabovirksomheden hører om den pågældende virksomheds besvær, søsætter de jo heller ikke nye initiativer. Så det er et virkelig dårligt signal at sende," siger Pernille Birch der heller ikke mener at 1½ års ventetid fra ansøgning til endeligt afslag er rimeligt.

Klimatjek lovgivningen

Interesseorganisationen Fynske Erhverv har præsenteret Skov Larsens situation for de fynske folketingspolitikere, og selv om der blev lyttet og generelt er megen velvilje til at se på barrierer for den grønne omstilling, slår direktør Jytte Reinholdt alligevel en latter op da Grønt Miljø spørger om der er håb for en smidigere lovgivning på området.

„Vi har jo talt om afbureau-

kratisering i Danmark i årtier. Og da jeg hørte om sagen, var jeg desværre ikke overrasket. Jeg er til gengæld dybt deprimeret over at man oplever sådan nogle benspænd når man både har evner og vilje til at være frontløber på dette område som Skov Larsen er," siger hun. „Lovgivning er lavet i en tid hvor problemstillingen var en anden: at sikre at ingen kan løbe om hjørner på miljøområdet, og så siger man stadig at ingen må noget. Dette er desværre et glansseksempel på en lovgivning som står i vejen for en virksomhed som er visionær og handlekraftig. Det er ellers en vigtig kombination," understreger Reinholdt.

Hun arbejder derfor dagligt for at råbe politikerne op om at lovgivningen generelt trænger til klimatjek, ikke bare det rigide i planlovens land- og byzoneopdeling, men overalt da næsten al lovgivning er lavet uden at tage højde for klimaudfordringen. Det betyder dog ikke at Odense Kommunes administration af reglerne er udenfor kritik, men det er ikke den vigtigste kamp, mener Jytte Reinholdt.

- Når Skov Larsens ansatte er ude og arbejde, er der tit store mængder jord som skal køres væk. Den kunne køres tilbage til virksomheden og testes, og hvis den var ren, genanvendes i private haver. Det tillader loven dog ikke, så nu bliver jorden kørt til de store jordhåndteringsfirmaer, der blander denne rene jord med forurenet jord, og dermed sænker forureningsgraden. Derefter kan Skov Larsen så købe jorden tilbage og bruge i nye projekter.

DEN NØDVENDIGE PLANGRUND

På Grønt Miljø's deadline kom svar fra Odense Kommune. Vi opsummerer her svarene:

Fra Odense Kommunes klima- og Miljøforvaltning svarer Christopher M. Rau, kontorchef for Industri og Miljø at kommunen sætter stor pris på initiativer som hjælper den grønne omstilling på vej, da byrådet har besluttet at Odense skal være klimaneutral senest i 2030. Han pointerer dog at der ikke kan gives tilladelse når det nødvendige plangrundlag for en miljøgodkendelse ikke er til stede, og at der ikke er dispensationsadgang i bekendtgørelsen.

Fra Odense Kommunes By- og Kulturforvaltning uddyber kontorchef Lars-Bo Lund Johansen at hvis man skulle tillade de pågældende aktiviteter ville man samtidig give tilladelse til affaldshåndtering i langt større omfang og med flere typer affald, da tilladelsen ikke ville kunne afgrænses til det ansøgte. Desuden angiver han 'restriktive regler' ikke tillader at udlægge landzone til byzone for uden tilknytning til anden byzone, og at Plan- og Landdistriktsstyrelsen ville stoppe tiltaget.

Her er Grønt Miljø spørgsmål til kommunen:

- Er det ikke i alles interesse at en virksomhed kører færre km i dieselmotorer, sorterer mere og genbruger mere, også i Odense Kommune?
- Er den primære årsag til at Skov Larsen ikke kan få lov til nogle af delene at lovgivningen eller kommunens administration af samme er for restriktiv eller ufleksibel?
- Hvad er overvejelserne bag at man end ikke har forsøgt sig med en dispensationsordning til Skov Larsen?
- Hvis man ser på Odense Kommunes Task Force Klimaneutral 2030's ti anbefalinger er Odense Kommunes afgørelse i Skov Larsen-sagen stik imod over halvdelen af punkterne. Hvilken nytte har visioner der ikke lader sig gøre i praksis?
- Hvilket signal mener I selv at jeres afgørelse - uden mulighed for en dispensation/prøveperiode - sender til Skov Larsen og andre virksomheder der ser u hensigtsmæssige og klimabelastende rutiner i deres hverdag?

„Kommunerne kan helt klart være for restriktive, og det oplever vi også er tilfældet på flere områder i Odense Kommune. De er generelt restriktive i deres fortolkninger. Jeg håber dog at en sag som denne vil være med til at få forvaltningen til at indse at hvis de vil den grønne omstilling, skal de ikke stå så hårdt på bestemmelserne," siger Jytte Reinholdt.

„Men selv om man påpeger at en given kommune er problemet, så løser man ikke de bagvedliggende problemer," siger hun. „Det er en kortvarig succes at få Odense Kommune til at være mere lempelig i skønsudøvelserne. Jeg synes, at det er endnu vigtigere at vi får taget det her op på landsplan, så vi kan rydde op i lovgivningen og sætte turbo på grøn omstilling." It